

Kitaplar Adası

M. SADIK ASLANKARA

Çocuk Yazını Zamanı

Günişiği...

Çocuklar nasıl büyür? Anne sütüyle, onun özverisi, sevgisiyle ilkin... Uykulara dalıp gülücüklerle uyanarak... Agu agu konuşup oyundan oyuna koşarak elbet. Düşlere dalarak, gerçekliği, bu düşlerde yeniden yeniden boyutlandırarak... Sonra? Oyuncakların dünyasına dalarak, okuma yazmayı öğrendiğinde kendine kitaplarla örülü bir dünya kurarak... Gün ışığına çıkıp yaşamın her yakasına filiz filiz uzanarak... Uzanmakla kalmayıp dokunarak, ötesinde bunlarla yoğrularak... Gün ışığıyla öpüşüp bulutla sarmaşarak. Çevresini saran özne, nesne ne varsa alımlayıp eleştirerek... Derken büyümesini tamamlayıp, ama ruhça bunu sürdürerek, kendi istenciyle çocuk kalmayı becererek...

Çocuklukta böyle olmak doğal kuşkusuz, gençlikte de belki... Ya erişkinlikte, yaş almışlıkta nasıl çocuk kalınacak?

Sizi bilmem, ben hemen her dönemde bir özlem duygusuyla, neredeyse aç gözlülükle, ama iştahla çocuk kitaplarına, gençlik yazını verimlerine uzanırım, severek, mutlulukla okurum şiirleri, öyküleri, romanları, oyunlar... Hem çocuk yazınında geldiğimiz düzeyi yoklarını bunu fırsat bilip, hem de bir yandan haz alır, öte yandan eleştirel değerlendirmelere girerim.

Yalnız çocuk yazını da değil, özellikle sahnede çocuk tiyatrosu verimlerini izlerim dizgeli olarak... Çocuklarla yürütülen yaratıcı drama çalışmalarının nerelere geldiğine bakarım, öteki çocuk etkinlikleri, çocuğa yönelik siyasalar, toplumda çocukların yeri, çocuklara yönelik şiddet, çocuk sömürsü konularında bilgilenmeye çabalarım.

Bilirim ki, bir toplumun uygarlığı, çocuklarına yönelik yaklaşımında kendisini koyar en çok ortaya. Çocuğunuza nece yer veriyor, çocuk varlıkla nece ilgileniyorsanız bunca uygarsınızdır, ötesi laf...

"Kitaplar Adası"na göz atarlar, bu bağlamda çocuk yazınına yer açtığının da ayırdındadırlar kuşkusuz. Daha önce çocuğa yönelik kitaplarıyla dikkati çeken Bu, Can, Tudem vb. yayınevlerinin yayın dağarı üzerinde durmuş, okuduğum kitaplarına değgin yazılar kaleme almıştım.

Bu kez bir başka yayınevine uzanayım istiyorum...

ÇOCUKLARA, GENÇLERE GÜN İŞİĞİ...

Günişiği Kitaplığı, çocuk yazını alanında ki üretimiyle ciddi bir model oluşturuyor. 1996'da kurulan yayınevini daha önce kimi kitaplarına uzanmış, bunları okumuş, notlar almıştım elbette. Ama özellikle Türkçede verimlenmiş kitaplarını masama alıp topluca değerlendirmeye giriştiğimde farklı bir durumla karşılaştım diyebilirim.

Bir kez Günişiği Kitaplığı, ayrı bir yapılanma modeline dayanıyormuş görüntüsü bırakıyor insanda.

Sözgelimi Mine Soysal'ın *Eyvah Kitapı*'ni (Dördüncü Basım, 2007), "okuma eğilimle-

ri ve kitaplar üzerine sohbet ettiği kırk binden fazla ilköğretim ve lise öğrencisi"nden kendince vardığı birleşim yönünde verimlediği bir çalışma, hatta yazın toplumbilimi, sosyal psikoloji kaynağı olarak da okunabilecek bir kitap.

Günişiği'nin kurucusu olan Mine Soysal'ın, süreç içinde, yaşadığı deneyden yola çıkarak çocuk yazını alanında kuramsal altlık oluşturduğu; bu çerçevede çocuk, gençlik yazını için yayımlanacak kitaplara, yayınevini dağarına, sonuçta çocuk, gençlik yazınının üzerine oturacağı temele değgin kurama ulaştığı düşünülebilir. Nitekim Günişiği'nin yayın dağarı, bu kitabın düşürdüğü ışık yönünde biçimlendirildiği kanısı uyandırdı bende.

Hazır yazar Soysal'a getirmişken sözü, onun öteki verimleriyle Günişiği'ndeki öteki kitaplar, yazarlar üzerinde durayım birazcık...

"GÜNIŞİĞİ KİTAPLIĞI"...

Lafa boğmadan, çocukları uygarlık kavramıyla yüz yüze getirebilecek, tarih, toplumlar, toplumsal yaşam, kentler, insanlar konusunda düşünsel kıpırtılara yol açabilecek çok değerli bir çocuk kitabı var önümüzde: *5 Çocuk 5 İstanbul*. Hem yazımıyla hem de çizimiyle güzel. Yazan, resimleyen Betül Sayın. Beş ayrı dönemin çocuğuyla, beş farklı dönemini anlatmaya girişmek İstanbul'un, özgün bir yaklaşım olmayabilir. Nitekim gerek yazınımda gerekse sinemamızda bu yönde pek çok örnek gösterilebilir. Ne ki çocuklara ders vermeye girişmeden çocuk kitabı verimlerinin de güzel bir modelini oluşturuyor *5 Çocuk 5 İstanbul*.

Takıldığım tek yeri oldu: "Birbirinden renkli türlü çeşit eşyanın satıldığı dükkânlara bakarken, Helen mavi bir kese gördü" (21) diyor Betül Sayın. Böylesi dükkânların sıralandığı bir ortamda kesenin bulunuşu inandırıcı görünmüyor. Bu nedenle öyküdeki gerçekçilik duygusunda bir zedelenme çıkıyor ortaya.

Buna eklenilebilecek öteki kitap Mine Soysal'ın yazıp Betül Sayın'ın resimlediği *İstanbul Masalı*. Bu iki kitabı, 7'den 77'ye herkese önermek isterim. Mine Soysal, yenice tanıdığım bir yazar. Bugüne dek

tanıyamamış oluşuma yazıklanmadım diyemem. *Ala Çocuk Yollarında* adlı kitabı da örneklenilebilir bu arada. Yurdu, dili sevmenin, sevdirmenin somutlanışına dönüşüyor kitap neredeyse. Sevgiyi öğretilip benimsetmenin kaynağına iniyor deyiş yerindeyse. Ala'nın serüvenlerini anlatan şiirsel örgüyle, dizelerle tasarlanmış bir kitap bu. Şöyle giriyor yazar kitabına:

"Güneş Anadolu'yu severdi./ Suyun, toprağın ve gökyüzünün tüm bereketi bu ülkenindi./ Toprak Anadolu'yu severdi./ Dünyanın bütün buğdayı, üzümü, narı, baharatı bu ülkenindi./ Sular Anadolu'yu severdi./ Dereler, tepeler, yıldızlar ve bütün güzel masallar bu ülkenindi." (9)

"Çiçek çağlayanı", "gökkuşağı evi" vb. parıltılı söyleyişlerle örülmüş bir kitap *Ala Çocuk Yollarında*. Bunu da her okura önerebilirim gönül rahatlığıyla.

Günişiği'nin yayımladığı öteki çocuk kitapları üzerinde de durayım birer ikişer satırla. Okumaya yenice başlamış çocuklar için yayımlanan Betül Sayın'ın yazıp resimlediği *Köstebek Kuki*, Niran Elçi'nin yazıp Gözde Bitir Sındırgı'nın resimlediği *Karaböcü* dizisi bunlar arasında.

Köstebek Kuki'nin bir şablon yönünde yapılandırıldığı düşünülebilir. *Karaböcü*'nün dilinde de kimileyin takırtılarla karşılaşılmıyor değil... Ama küçük kız Nisan'la minik kedinin ilişkilenişini okuyunca vazgeçtim böyle düşünmekten. Andığım bölümce şöyle:

"Nisan merakla bakarken, simsiyah yumağın içinde iki yeşil göz açıldı ve Nisan'a dikildi./ 'Miii!' dedi yumak./ 'Hiii!' dedi Nisan. 'Ne tatlı bir kedi yavrusu!'" (9)

Okumayı ilerletmiş çocukların tat alarak okuyacağı bir iki kitaptan da söz edeyim bu arada. Türkçenin büyük yazarlarından Necati Tosuner'in *Keleş Osman* adlı romanı, Necdet Neydim'in yazıp Suzan Aral'ın resimlediği *Sen Islık Çalmayı Bilir misin?* başlıklı şiir kitabı, Zeynep Cemali'nin yazıp Mahmut Cemali'nin resimlediği *Ben, Çınar Ağacı ve Puf Böreği* başlıklı öykü kitabı üzerinde özellikle durulabilir.

Keleş Osman, Necati Tosuner'in öteki öykülerinde, romanlarında görüldüğüne,

evrenin, karakterlerin bütünlüğü, eksiksizliğiyle insanda ferahlık duygusu uyandıran bir kitap. Editörlüğünü Semih Gümüş'ün üstlendiği "Köprü Kitaplar" dizisinin ilki olarak yayımlanan *Keleş Osman*'i çocuklar kadar gençlere, yetişkinlere, ötesinde yazarlara, çocuk yazını alanında kalem oynatanlara da öneririm.

Necdet Neydim'in *Sen Islık Çalmayı Bilir misin?*'ini, *Keleş Osman* gibi daha önce okumuştum. "Mutluluk" şiiri şöyle Neydim'in: "Boş bir lunaparkta/ Dönüyor atlıkarnca/ Soğuk bir kış günü// Gecenin tam ortası/ Bir sokak çocuğu şarkı söylüyor/ Beyaz atın üstünde/ Ve de çok mutlu şu anda".

Günişiği Kitaplığı, şiir yayımını sürdürmeli derim, hem de kesinlikle. Gördüğümce çocuk, gençlik kitabı yayımlayan yayınevleri, bu konuda pek duyarlı davranmıyorlar nedense. Bu arada bir şiir kitabı da ben önereyim onlara, Güngör Tekçe'nin *Kuşlu Mektuplar*'ını bu diziye ekleyebilirler örneğin, sonra Memet Fuat'ın hazırladığı *Çocuklara Şiirler* seçkisini de.

Zeynep Cemali'nin *Ben, Çınar Ağacı ve Pufböreği* başlıklı öyküler kitabı da her yaştan insanın tat alarak okuyabileceği bir ürün. Cemali, yenice tanıdığım bir yazar. Öyküleri, kimileyin melodramatik bir havaya kayıyorsa da güzel örnekler bunlar. Hele, "Ben, Çınar Ağacı ve Pufböreği" başlıklı öyküyü herkese önermek isterim doğrusu. Çocukla yaşlıya, yaşama ölümü doğal bütünlük içinde ele alıp yansıtan böylesi güzel bir öykü verimlediği için Zeynep Cemali'yi yürekten kutluyorum ayrıca.

ÇOCUK YAZININDA ÜRETİLEN ERKE...

Andığım bütün kitapların yazınsal değerini, resimlemedeki özeni vurgularken, bu doğrultudaki temel kavramsallığın değerini belirtmek, bunlara yayın olarak gösterilen özenin altını çizmek de hak bilirlilik gereği olacaktır sanırım.

Günişiği'nin öteki çocuk kitaplarına geçemedim daha. Oysa sırada gençlik kitapları da var yayınevini.

Ama bir kitaptan daha söz etmek istiyorum yazıyı sonlandırmadan önce. Ahmet Ünver'in kaleme aldığı (anlattığı), Gözde Bitir Sındırgı'nın resimlediği *Ege Kıyılarından Eski Zaman Masalları*, her çocuğun, gençlin kitaplığında bulunması gereken kitaplardan biri.

Pandora'dan Prometheus'a pek çok kahramanın anlatıldığı kitapta Ahmet Ünver, "Önce Küçük Bir Sohbet" başlığı altında şunları paylaşıyor okurlar:

"Yeryüzünün ilk masallarını (.) Eski Egeliiler anlatmış. Bu kitapta okuyacağınız masallar, onlardan birkaç örnek." "Eski Anadolu'lular, eski Egeliiler bu masallara 'mitos' demişler." "Sizlerin de bu masalları seveceğinizi umuyorum. Merak eder, daha çok masal okumak, daha geniş bilgi edinmek isterseniz ismini andığım yazarlarımızın kitaplarını araştırın, olmaz mı?"

Ahmet Ünver'in değerbilir tutumla andığı yazarlar arasında kimler mi var, sıralayayım: Homeros, Hesiodos, Azra Erhat-A.Kadir, Sabahattin Eyuboğlu, Halikarnas Balıkcısı, Behçet Necatigil, Ülkü Tamer, Turan Oflozoğlu.

Mine Soysal'ın *Eyvah Kitapı*'ndan söz ettim yukarıda. Bir yaş sınırına gerek yok, ama gençler de erişkinler de okumalı bu kitabı. Çocukları ilköğretime giden anne babalarla çocuk yazını alanında ürün veren yazarlar, konuya değgin düşünce üreticiler, öğretmenler ise kesinlikle okumalı.

Çocuklar, gençler için başlatılacak bir "okuma seferberliği"ne girişilirken, bu işe kalkışmadan ilk ağızda okunması gereken bir kitap çünkü bu. Soysal, kitabını masa başında değil, deneyimlerinden yola çıkarak binlerce çocuktan özleyip süzdürdüğü birikimle kaleme almış, belli oluyor.

O halde çocuklara, gençlere yönelik verimlenecek kitap için de, onları okumaya yöneltecek yaklaşım için de, kitaplara yüklenilebilecek saltık değer için de ön açıcı bir başucu kaynağı *Eyvah Kitapı* Doğrusu ben de öyle yaptım, başucu kitaplarım arasına aldım bunları.

Günişiği, günişiği, seni sevdim. Hey çocuklar, 23 Nisan'ın ne anlama geldiğini şimdi daha iyi anlamış olsanız gerek, bunu anlak yetisi kelleşmiş entelektüellere de anlatır mısınız lütfen? ■